

TRGOVSKI LIST

Licejska knjižnica

Ljubljana

Časopis za trgovino, industrijo ...

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta 45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VIII.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, dne 19. maja 1925.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 58.

Iz gospodarskega kongresa v Sarajevu.

Kongresa trgovsko-obrtniških, trgovskih, industrijskih in obrtniških zbornic ter gospodarskih organizacij, ki se je vršil dne 14. in 15. maja 1925 v Sarajevu, so se udeležili predstavniki vseh zbornic cele kraljevine in predstavniki vseh važnejših organizacij. Iz Slovenije so se udeležili tega kongresa v Ljubljani predsednik g. Ivan Knez, zbor. svetnik g. Franchetti in zbor. tajnik g. dr. Pretnar, za Zvezo industrijcev v Ljubljani pa predsednik g. D. Hribar.

Kongresu je predsedoval predsednik sarajevske trgovsko-obrtniške zbornice g. Nikola Berković, za podpredsednika pa so bili izvoljeni predsedniki, odnosno zastopniki vseh zbornic in ostalih gospodarskih organizacij, zastopanih na konferenci. Za vsako točko dnevnega reda se je sestavil poseben odbor. Po dovršenem delu so odbori predložili plenumu sledeče poročilo:

A. Prisilna poravnava.

V imenu odbora za prisilno poravnavo, kateremu je predsedoval g. Mirosavljević, predsednik novosadske trgovsko-industrijske komore, je podal referat delegat trgovsko-obrtniške zbornice v Zagrebu dr. Julij Mogan, ki je v svojem referatu navedel vse glavne argumente, ki govore v prilog ustanove prisilne poravnave izven konkurza. S stališča upnikov pride pri tem posebno v poštev dejstvo, da se s konkurzom uničuje samostojna gospodarska delavnost konkurznega dolžnika, dočim upniki s konkurzi brez izjeme jako slabo odrežejo, ker je postopek tako dolgotrajen in drag, da upniki praviloma po dovršenem postopanju ne dobijo ničesar ali pa povsem minimalno kvoto svoje terjatve. Ako se posamezni dolžnik hoče izvensodno poravnati s svojimi upniki, je izročen popolnoma samovolji in milosti vsakega posameznega upnika, ker mora vsak tako poravnavo izvesti kakor sam hoče. Zaradi tega je naravna težnja gospodarskih krogov samih, kateri so že davno pred svetovno vojno v skoro vseh državah Evrope zahtevali, da je treba najti pravni institut, kateri bi upnikom in dolžnikom zasigural več nego jim more z ene strani dati konkurz, z druge pa izvensodna poravnava. Referent je osobito naglašal, da je institut izvenkonkurzne prisilne poravnave skupna zahteva gospodarskih krogov samih, v prvi vrsti upnikov, in da je ta institucija bila v raznih državah uzakonjena že pred 30 do 40 leti, torej v normalnih gospodarskih prilikah. To vprašanje v naši državi še ni rešeno, odnosno zakonodajstvo še ni izenačeno; za nas predstavlja predložitev edinstvenega, modernega konkurznega zakona, kateri naj bi poleg odredb o prisilni poravnavi v konkurzu vseboval tudi odredbe o prisilni poravnavi izven konkurza, idealno rešitev. Vendar ni opravičeno stališče onih, kateri poudarjajo, da je bolje čakati na to reformo, a dotlej ukiniti odredbe o poravnavi izven konkurza. Za izdelavo novega konkurznega zakona je potrebno mnogo časa in študija. Ker pa naše gospodarske prilike ne dopuščajo tako dolgotrajnega odlaganja, ki je brezdvomno škodljivo in ker se z druge strani zahteva, da se banska naredba od 1. septembra 1916 reformira, upravičena je naj-

praktičnejša odločitev tega vprašanja, da se institut prisilne poravnave izven konkurza pri nas ponovno uvede s potrebnimi izpremembami, katere naj bi preprečile vsako mahinacijo nesolidnih dolžnikov. Kredit našega gospodarstva v inozemstvu vsled tega ne bo trpel, ker bi brez prisilne poravnave izven konkurza došlo brezdvoma do večjega števila konkurzov, ki bi jako nepovoljno vplivali na razpoloženje inozemstva, dočim bi izvensodna poravnava že po naravi sama izzvala o priori nezaupanje inozemstva.

To stališče referenta so odobrili vsi člani sekcije za prisilno poravnavo izven stečaja razen delegatov trgovske industrijske zbornice v Skoplju in obrtniške zbornice v Beogradu, ki so oddali oddvojeno izjavo in pripomnili, da so trgovci in industrijalci južne Srbije in obrtniki iz vse Srbije z veseljem pozdravili ukinitve zakona o prisilni poravnavi izven konkurza in da se absolutno protivijo ponovnemu uveljavljanju tega zakona, ker smatrajo, da je prisilna poravnava, če tudi se izboljša, bolj škodljiva za gospodarske kroge, posebno pa za njihov ugled in kredit v inozemstvu, nego bi moralo s svojimi odredbami nuditi koristi. To velja za prilike v južni Srbiji tem bolj, ker se ni izvajalo pravic, katere ji daje ta zakon,

ampak je le trpela vse njegove škodljive posledice.

Istovčasno so navedeni gospodarski krogi izrazili željo, da se z ozirom na sedanje potrebe omilijo gotove jako stroge odredbe konkurznega zakona in pospeši konkurzno postopanje. Z ozirom na to se je v plenumu odobrila sledeča resolucija:

1. Konferenca trgovskih in obrtniških zbornic in gospodarskih organizacij priporoča kraljevski zakon, da z ozirom na dejstvo, da so za moderen konkurzni zakon, ki bi naj vseboval tudi določbe o prisilni poravnavi izven konkurza, potrebne obsežne priprave, izčrpen študij in zadosti časa, v prihodnjem proračunskem zakonu ali dvanajstinskem zakonu uvede znova prisilno poravnavo izven konkurza.

2. Kraljevska vlada se naprosi, da v najkrajšem roku skliče anketo strokovnjakov vlade in zastopnikov gospodarskih krogov, ki naj izdelata osnutek za uredbo o prisilni poravnavi izven stečaja, odnosno dovrši načrt trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu, popolnjen 27. marca 1925 na konferenci ministrstva trgovine in industrije v Beogradu tako, da bi se ta uredba neovirano mogla sprejeti v prihodnji finančni zakon ali v zakon o proračunskih dvanajstinah.

(Dalje sledi.)

Ureditev predpisov o nečedni tekmi.

(Referat g. dr. Pretmarja v plenarni seji Trgovske in obrtniške zbornice dne 6. maja 1925.)

Rastoče tekmovanje v ponudbi je povzročilo, da so se v kupčijem poslovanju mnogi konkurenti, da si pridobijo odjemalce, začeli vedno pogosteje posluževati sredstev, ki obstoječih zakonitih predpisov sicer ne kršijo, ki pa so v kričečem nasprotju z dobrimi trgovskimi šegami in trgovskim poštenjem in ki oškoduje tako druge trgovce, kakor tudi odjemalce. Interes našega gospodarstva in živa potreba, da zaščitimo poštenje v trgovskem poslovanju ter ugled in prospevanje solidne trgovine, a očuvamo škode tudi konsumente, nujno zahteva, da dobimo tudi v naši državi zakonite predpise za pobijanje nečedne tekme v kakoršnikoli obliki, kakor jih imajo že mnoge druge države.

Da pristopi naša država k rešitvi tega vprašanja, pa bi bilo potrebno tudi iz razloga, ker se je v to obvezala s členom 77. začasnega finančnega zakona za leto 1920/21, na podstavi katerega je notificirala svoj pristop k pariški unijski konvenciji z dne 20. marca 1883 za zaščito industrijske svojine. Čl. 10. b te konvencije se po reviziji v Washingtonu z dne 2. junija 1911 glasi: »Vse pogodbene države se obvezujejo, da bodo zagotovile pripadnikom Unije uspešno zaščito proti nečedni tekmi.« Kar torej država mora storiti za druge državljane v pogledu zaščite pred nečedno tekmo, to je pač neobhodno potrebno, da stori za svoje lastne državljane.

Proti nekaterim oblikam nečedne tekme nudijo zaščito že sedaj vsaj za Slovenijo veljavni zakoni in naredbe in sicer: Zakon z dne 16. januarja 1895, št. 26, državnega zakona, ki urejuje razprodajo, zakon z dne 17. marca 1907, št. 102, državnega zakonika, ki se nanaša na označbo krajevnega izvora hmelja; napačno oznani- lo raznega užitnega blaga zabranjujejo zakon o živilih z dne 16. januarja

1896, št. 89, državnega zakona (§ 11., št. 3 in 12), zakon glede prometa s sirovim maslom itd. z dne 25. oktobra 1901, št. 26, državnega zakonika ter zakon glede prometa z vinom z dne 12. aprila 1907, št. 210, državnega zakonika. Zakon o zaščiti industrijske svojine z dne 17. februarja 1922, Službene Novine št. 69 ex 1922, kaznuje poseganje v pravice iz patenta blagovnega vzorca in žiga. Omeniti je nadalje določbe §§ 46. do 50. obrtnega reda glede označbe obratovališča označb na poslovnih pismih, cenikih, blagu itd., določbe § 43. o. d. z. glede zaščite imena, predpise člena 15. do 27. trgovskega zakona o trgovskih tvrdkah, določbe § 27. zakona o trgovskem pomožnem osebju z dne 13. januarja 1910, št. 20 državnega zakona, določbe naredb notranjega ministrstva z dne 5. novembra 1890, št. 4217 in z dne 14. aprila 1900, št. 11.605 o nečedni tekmi po takozvanem kuponskem ali hydra-sistemu ter z dne 24. maja 1901, št. 12.693, tičočem se razpečevanja blaga po takozvanem premijskem sistemu. Tudi določbe §§ 1295 in 1330. o. d. z. smerijo za pobijanjem nečedne tekme, ko izrekajo, da je oni, ki drugemu dela škodo na način, protiven dobrim šegam, za to odgovoren (§ 1295.) in ki prepovedujejo zavedno razširjanje neresničnih dejstev, katere bi utegnili ogroziti kredit, ali pridobitne prilike drugega (§ 1330.). Dalje bi bilo važno opozoriti na določbe, ki jih vsebuje XXVIII. poglavje načrta novega kazenskega zakona, ki v § 294. govori o kleveti, ki more oškodovati privredni kredit, v § 335. o zlobnem oškodovanju kredita, §§ 355. in 356. glede označevanja blaga z neistinimi nazivi, pripisovanje neistinosti svojstev takemu blagu ter prodajo ali ponujanje takega blaga na prodaj, § 358. glede odvrčanja kupecev z lažnjivim črtnjenjem tekmeča ter § 359.

glede izdaje ali uporabljanja poslovnih tajnosti.

Vsa navedena in še nekatera druga danes veljavna zakonita določila pa ne zadoščajo. Po pretežni večini so te določbe kazuistične, ker nudijo zaščito le proti nekaterim specijelnim oblikam nečedne tekme. Določbe § 1295. o. d. z., ki predvidevajo generalno pobijanje nečedne tekme pa se v naši sodni praksi ne interpretirajo tako, kakor na primer identični člen 1382. francoskega code civil, ki se glasi: »Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le réparer.« (Vsako dejanje kakega človeka, ki povzroča drugemu škodo, obvezuje onega, po čegar krivdi je nastala škoda, na odškodnino.) Vzrok je v tem, da se pod »krivdo« (la faute) člena 1382. c. c. razume vsako pogrešno nečedno ravnanje, odnosno poslovanje, dočim se »krivda« po § 1295. o. d. z. razumeva tako, da je morala biti kršena kaka pogodbeno obveznost ali kak zakoniti predpis.

Dolgotrajnost, riziko in kompliciranost procesiranja, ki je zvezano z mnogimi neprijetnostmi in sitnostmi ter dostikrat nudi pomoč, ko je že prepozno, ali ki je brez praktične vrednosti, je vzrok, da se prizadeti še te pravne zaščite, ki mu jo nudijo že obstoječi zakoni, prav redko in neradi poslužujejo. Poleg mnogih že udomačenih oblik prav občutne in škodljive nečedne tekme se s poostrižitvijo konkurence in razmahom trgovine pojavljajo še vedno nove oblike in načini nečednega tekmovanja, izvrševani tako, da jim po sedanjih zakonitih predpisih ni mogoče do živenga. Proti temu je poštena in solidna trgovina, obrt in industrija brez moči in je uspeh te nečedne tekme v škodo solidne trgovine tem večji, ker postopajo dotičniki običajno na zelo rafiniran in nenavaden način, ki dostikrat uprav zato še posebej učinkuje na odjemalce.

Potrebno je torej, da dobimo zakon, ki bo na eni strani nudil uspešno in za oškodovanega lahko dosegljivo zaščito proti že obstoječim oblikam nečedne tekme, na drugi strani pa ščitil trgovske dobre šege in poštenje ter interese solidnega trgovstva in odjemalcev tudi proti vsakemu pojavu nečedne tekme v kakršnikoli novi obliki, ki je obstoječi kazuistični predpisi ne bi zadevali.

Izdelava tozadevnega zakonskega osnutka ne bi povzročala posebnih težkoč. Bogat material nam nudi že naša lastna izkušnja in zakonodaja, iz katere sem zgoraj navedel več primerov. Opirati pa se moremo tudi na tozadevno zakonodajo in prakso po drugih državah, kakor v Franciji, Švici, Nemčiji ali iz najnovejšega časa v Avstriji in Češkoslovaški.

Predvsem bi bilo sprejeti v zakon določbe, ki bi nudile generalno zaščito in možnost, da odškodovani more doseči uspešno in hitro vsaj opustitev nelojalnega poslovanja. Nadalje bi bile potrebne določbe kazuistične značaja, ki bi se nanašale na nečedne tekme nekaterih določnih oblik n. pr. na nečedno reklamo, na podkupovanje uslužbencev od strani in v korist nelojalnega konkurenta, na navajanje bivših in še nameščenih uslužbencev k izdajanju poslovnih in obratnih tajnosti v konkurenčne namene, kakor tudi na izdajo takih tajnosti samo; na klevetanje tvrdk, na zlorabo oznamenil kakega podjetja in na označevanje tvrdk in imena na-

pram javnosti. Tudi naj bi zakon vseboval določila za pobijanje nečedne tekme, ki obstoja v splošno razpaslem razpečavanju blaga po takozvanem kuponskem, lavinskem in premijskem sistemu, dalje za razprodaje in druge načine razpečavanja, ki se od običajnega trgovskega razlikujejo; prav tako glede navedb o številu, meri in teži ali izvoru blaga.

Predpise glede pristojnosti sodnih odnosno obrtnih oblasti in glede načina postopanja pri preganjanju nečedne tekme bi bilo urediti v tej smeri, da bo mogel doseči oškodovani odnosno korporacije, ki so upravičene zastopati interesirane, čim preje in na čim enostavnejši način pravično zaščito in zadoščenje.

V ta namen naj bi ministrstvo trgovine in industrije čim preje izdelalo osnutek zakona proti nečedni tekmi ter ga poslalo v izjavo merodajnim gospodarskim korporacijam, predvsem zbornicam za trgovino, obrt in industrijo.

Kovinski trg sredi maja.

Povratak k zlati vrednoti na Angleškem bo najbrž na denarni trg vplival bolj v neugodnem, kakor ugodnem smislu; računajo, da bo denar dražji in ne cenejši. Za kontinent je važna carina Mc Kennajeva, ki so jo vpeljali na Angleškem na kontinentalne železne izdelke. Veliko vlogo za nadaljnji razvoj razmer na mednarodnem kovinskem trgu imajo nemško-francoska pogajanja, o katerih se v zadnjem času, toliko bližji in ki menda dobro potekajo. Upajo, da se bodo še pred koncem majnika dogovorili o skupnih cenah. Ta sporazum bi seveda na evropski kovinski trg zelo vplival, politični položaj bi ne bil več tako napet. Sicer bo pa moral mednarodni kartel evropske železne industrije še preko zaprek in težav, preden se bo pričel udeleževati. — Drugače so se pa razmere v evropskih državah prav malo spremenile, cene so tiste, kakor smo jih zadnjic navedli.

Na Angleškem so zaprli od začetka leta že 11 plavčev, obseg kupčij je pod normalom, kupuje se samo najnujnejša potreba, za pozneje le malo. Primerjane s kontinentalnimi so angleške cene zmorne konkurenci, a kontinent skoraj nič ne povprašuje. — Na Francoskem so producirali v marcu 689.000 ton surovega železa in 607.000 ton jekla (v februarju 636.000 in 569.000 ton). Finančni položaj v Franciji pa na kovinski trg še nadalje neugodno vpliva; zlasti iz Severne in Osrednje Francije prihajajo slaba poročila. Francosko industrijo čakajo hudi časi; tudi pod novo vlado trajajo stare težave naprej in čakajo stara vprašanja rešitve. Cene na domačem trgu se niso nič izpremenile: surovo železo št. 3 345 frankov, hematit 425 do 430, železo v palicah 530—560, tračnice 480—495, surova pločevina 650—680,

srednja 900—920, fina 1050—1100. — Belgijski trg si je malo opomogel, pozna se pa tuja konkurenca, zlasti luksemburška v surovem železu. Polfabrikati so se v ceni držali, tračnice komaj, jeklo je pa pod vplivom inozemske konkurence padlo. Zadnje cene: železo v palicah 530—535, tračnice 600, surova pločevina 665, srednja 715, fina 900 do 965. — O nemškem kovinskem trgu beremo še nadalje ugodna poročila; konsum rad ku-

puje, dolgo časa ni nič kupil, sedaj je pa prisiljen. Računijo, da bo to v prihodnjih tednih še nadalje tako. A poživljenje ni splošno. Cene kljub živahniji trgovini niso poskočile in so bile kakor prej: železo v palicah 128—132 zlatih mark, surova pločevina 140—142, srednja 165—170, fina 200—210. — Na Češkem se ni nič spremenilo, neroden je delavski štrajk na severu, ki se noče poleči.

Kako je bilo šteti naknadni rok za dobavo?

Pogodba se je sklenila sredi februarja za promptno dobavo dveh vagonov blaga. Kupec je čakal zaman na blago čez sredo marca, pa je s pismom 23. maja naznanil prodajalcu, da odstopa od pogodbe. S pismom 25. maja prodajalec opravičuje svojo zakasnitev z neugodnimi prometnimi in težavnimi uvoznimi razmerami glede surovin iz inozemstva ter sporoča, da storna ne prizna, še celo ne brez primerne naknadnega roka. S pismom 27. maja naznanja na to kupec prodajalcu, da mu daje naknadni rok za dobavo 8 dni. V pismu 3. junija javlja prodajalec, da je v posesti tega pisma, ki ga je prejel 3. junija in da bode odposlal blago v dovoljenem mu naknadnem roku, torej tekom prihodnjih 8 dni.

V pravdi je prigovarjal kupec, da se prodajalec tudi tega naknadnega roka, ki je tekel od 27. maja in potekel s 3. junijem, ni držal. Prodajalec je pa trdil nasprotno: rok 8 dni je tekel od 3. junija in dotekel 11. junija, blago pa je bilo odposlano, t. j. špediterju oddano 7. junija; proti njegovemu pismu 3. junija kupec ni prigovarjal ničesar.

Pravdo sodišče se je izreklo v prodajalčevem smislu, izvajajoč: Ker je toženi prodajalec v svojem pismu 3. junija rekel, da je pismo tožeče stranke od 27. maja prejel še le 3. junija in da bo blago oddal v prihodnjih 8 dneh, bi moral kupec, tožitelj, vendar kaj nasprotovati temu eventualno nameravanemu podaljšanju dovoljenega roka. Tega pa ni storil, in s tem je toženec zadobil pravico, da si šteje naknadni dobavni rok 8 dni od dneva, ko je prejel tožiteljevo pismo. Torej je mogel toženec brez daljnjih škodljivih posledic zamudo popraviti v roku 8 dni po sprejemu tega pisma. Dognano pa je, da je toženec pismo z dovoljenim naknadnim rokom dobil 31. maja in da sta 8. junija oba vagona z blagom bila že na železnici. S tem je pa toženec zadostil svoji pogobeni dolžnosti in je smatrati pogodbo za izpolnjeno.

V prizivu je tožitelj vztrajno branil svoje stališče. S tem, da toženčevemu dopisu 3. junija ni prigovarjal, ni podaljšal naknadnega roka. Ne more veljati, da je molk pritrdilo; saj med njima ni zveze, ki bi mu po čl. 323.

trg. zak. nalagala dolžnost, da se izrečno izjavi, če mu nasprotnikova ponudba ne ugaja. To bi tudi nasprotovale jasno izrečni volji, kakor se kaže iz njegovih pism 23. in 27. maja, da namreč ne trpi nobenega odloga več in da le izjemoma dovoli naknadni rok. Podelitev naknadnega roka je enostranska izjava onega pogodnika, ki ni v zamudi in ne potrebuje nikake odobritve, nikakega soglasja na strani zamudne stranke. Zato tudi zamudni pogodnik ni upravičen, da naknadni rok s svojo enostransko izjavo podaljša, ako mu tega sopogodnik ni izrečno dovolil, kar se pa tu ni zgodilo. Ker je zamudnik s kršitvijo svojih pogodbenih dolžnosti naznanilo povzročil, nosi on nevarnost dospelja in pravočasnega dospelja tega naznanila. Pogodbi zvesti pogodnik zadosti svoji dolžnosti z odposiljanjem pisma na poslovno običajni način. Še celo, če zamudni pogodnik dopisa sploh prejel ni, velja proti njemu stavljeno mu naknadni rok, da je šlo potovanje dopisa na nevarnost zamudnega toženca tako, da je šteti naknadni rok od dneva, ko je bil dopis odposlan. Pogodbi zvesti pogodnik mora imeti vendar gotovost in znati za končni dan naknadnega roka, da lahko sklene morebitni kritni nakup. To bi mu bilo nemogoče, če bi on nosil nevarnost potovanja pisma. Dobrim šegam in navadam vendar ustreza, da je zaščiten pogodbi zvesti pogodnik v vseh ozirih. Kako pa naj n. pr. določi in zahteva abstraktno škodo (razliko med pogojeno ceno in dnevno ceno na dan, ko poteče naknadni rok), če ne bi bil niti na jasnem, kdaj rok poteče. Toda toženec je naknadni rok prekoračil tudi, če se rok šteje od prejema pisma dalje. Toženec je namreč prejel pismo dne 31. maja, kateri dan je že vsekakor šteti za prvi dan naknadnega roka, ker gre nevarnost dopisa na njegov rovaš. Rok je torej potekel že 7. junija zvečer, toženec je pa blago oddal špediterju v celoti še le 8. junija zvečer, torej na vsak način prepozno.

Prizivno sodišče tožiteljevemu prizivu ni ugodilo ter v sodbi izvaja:

Po pravici prvo sodišče kar nič ne razmotriva s pravnega stališča, od kdaj in kako je šteti nakladni osem-dnevni rok. To je namreč v našem pri-

meru zgolj dejansveno vprašanje. V pismu 3. junija zatrjuje toženec, da hoče izpolniti svojo pogodbeno dolžnost tekom 8 dni, sledečih 3. juniju. S pismom 5. junija pa jemlje tožitelj z zahvalo v vednost, da bode toženec zadostil svoji dobavni dolžnosti tekom danega naknadnega roka, in to potem, ko je po njegovih trditvah dani nakladni rok že bil potekel. Najmanj je tožitelj s tem točno odobrjal, da si sme toženec šteti ta rok tako, kakor ga je naznanil v svojem dopisu 3. junija. Če je torej toženec prejel tožiteljevo pismo od 27. maja z naznanilom nakladnega roka dne 31. maja, je zadostil svoji pogodbeni dolžnosti z oddajo blaga dne 8. junija.

Reviziji revizijsko sodišče ni ugodilo. — Toženec je v svojem pismu 3. junija tožitelju jasno povedal, da računa nakladni rok na ta način, da šteje rok počenši z dnem 3. junija. Ko mu je na to odgovoril tožitelj s pismom 5. junija, da si je z najlepšo zahvalo zabeležil, da bo toženec v dovoljenem nakladnem roku naložil kupljena dva vagona, je s tem na nedvomen način pritrdil nakladnemu roku v zmislu toženčevega računa. Sicer ne bi imele zmiselnega pomena njegove besede, da si je z najlepšo zahvalo zabeležil, da bo toženec v danem mu roku naložil blago. Zabeležiti si je mogel tožitelj iz toženčevega pisma le v njem izraženo namero, da bo predmetno blago odposlal v 8 dneh, računjenih od 3. junija, ni si pa mogel iz tega pisma zabeležiti svojega nazora zastran teka tega roka. Ko pa je odgovoril na toženčev pismo brez slehernega odpora zoper računje roka, ki je bilo iz njega razvidno, da je z najboljšo zahvalo zabeležil, da se bode blago v dovoljenem roku naložilo, je s tem jasno izrazil, da se strinja s toženčevim računom roka. Drugačna razlaga njegovega pisma ne bi bila v skladu z običajem poštenega prometa.

Omenjeno še bode, da ne ustreza določbi čl. 328. trg. zak. tožiteljev račun, po katerem bi osemdnevni rok od 31. maja potekel s 7. junijem. Po tem členu ostaja izven računa dan, od katerega teče rok. Tudi v primeru torej, da bi osemdnevni rok tekel od 31. maja, bi potekel še le z 8. junijem. Tega dne pa je bilo blago oddano špediterju.

Potemtakem tožitelj res ni bil upravičen, da odstopi od pogodbe in zahteva povračilo tega, kar je bil toženec plačal v izpolnitev pogodbe. a. s.

LISTEK.

Dr. Metod Dolenc:

O denarnih krizah v preteklih in današnjih časih.

I. UVOD.

Gospodarski krogi so si na jasnem, da tista negotovost, ki vlada še sedaj po preteku šestih let za svetovno vojno, ne more več dolgo trajati. Dolžnik ki je finančno propal, more le na tak način priti do nove podlage za uspešno gospodarsko udeleževanje, da sklene s svojimi starimi upniki poravnavo, pa bilo prostovoljno, bilo prisilno. Če se mu to ne posreči, mora si biti svest, da ga bo preganjala, kakor hitro si količkaj opomore, eksekucija za eksekucijo — radi starih dolgov. Kar pa velja za posameznega gospodarja, velja še v večji meri za celokupno gospodarstvo v državi. Mora priti do pravne sigurnosti (varnosti), pot pa je le primerna poravnava.

Nekatere države so že prestale svoje akutne poveljne valutne krize in kolebajo sedaj med raznimi projekti, kako priti do valutne stabilnosti in s tem — do gospodarske sigurnosti. Druge države ali pokrajine so pretr-

pele ali pa še bolujejo na latentnih (skritih) valutnih krizah. Morebiti se ne motimo, če štejemo tu sem tudi Slovenijo, ki je žrtvovala prejšnjo notranjo plačilno vrednost povojne krone in še danes ni docela zdravela od operacije 1 : 4. Vsekakor pa smo na potu skorajšnje ustaljenosti valute v državi. Da se nam pa ni treba bati za bodočnost, to nam priča — zgodovina tolikerkih denarnih kriz v preteklih časih.

Globoki mislec Anglež Bacon je nekoč dejal, da se giblje zgodovina človeštva v spirali, ki se sicer — časovno — vedno in vedno višje vpenja, pa pri tem prihaja od časa do časa vendar le — krajevno — na isto izhodno točko, kjer se je nahajala pred toliko in toliko časom. Tudi zgodovina denarnih kriz mu daje popolnoma prav! Bodi dovoljeno, da zberemo v naslednjih vrsticah predvsem šopek — izdaleka ne vse! — bivših velikih kriz in čisto nakratko predložimo njihov potek, v dokaz, da ni nič novega pod solncem. Bile so krize, prišlo je do izenačenja interesov, do gospodarskega uravnovesenja. Tudi današnjih kriz bo, upajmo, skoraj — konec; kako se to pojavlja in pripravlja, pokažemo v zadnjem poglavju te črtice.

II. ZGODOVINSKA ČRTICA DO SVETOVNE VOJNE.

Najstarejša vira svetovne pravne zgodovine, Hamburgibijev zakon za Asirce in zakon Tiglet-Pilezarja I. za Babilonce, iz časov več tisoč let pred Kristusom, ne nudita podatkov o nastanju in nehanju splošnih denarnih kriz. Pač pa se prvi zakon pečavašaj s krizami poedinih dolžnikov. Lastnik zemljišča n. pr. je moral znižati zakupniku zakupnino, če je bilo zemljišče oškodovano po toči ali povodnji. Prvi zakonodajalec v zgodovini, ki je splošno gospodarsko krizo »rešil« na zelo enostaven način, je bil Grk Solon. On je leta 594. pred Kristusovim rojstvom kratkomalo upniške hipotekarne pravice iz »višjih državnih interesov« za 27% znižal. Nalagal je kmalu posnemovalce, pa to se je grški demokraciji tako malo dopadlo, da so poslej zahtevali od vsakega državljanca, ko je polagal državljansko prisego, da se obenem odreče za vselej, da bi kedaj odobrila uničenje upniških zahtev. Da bi se na drugo plat pri denarnih krizah, nastalih vsled splošne razvredbe valute, poskusila zvišati višina predkriznih terjatev, tega ni tvegala noben zakonodajalec starega veka.

Osobito se je postavila rimska pravna znanost za časa cesarjev v prvih stoletjih za Kristusovim rojstvom na strogo stališče, da ostane zakon vedno zakon in lastnina vedno lastnina, novce pa novce.

Srednji vek, ki je tičal v fevdalizmu, je denarne krize reševal z mnogokratnim prekovanjem novcev v take z manjšim delom plemenite kovine. Kovnic je bilo mnogo, tudi zasebnih. Srbski car Dušan Silni je v svojem slovečem zakoniku (iz l. 1349, 1354) ustanovil naravnost krute kazni v zaščito dobre valute in to ne samo za zlatarje, ki bi na skrivaj kovali novce, ampak tudi za mesta in sela, ki bi dajala takim zlatarjem potuho. Iz zgodovine vemo, n. pr., da je imela začetkom 13. stoletja kovnica ne samo Ljubljana, ki je takrat štela le okoli 3000 duš, ampak celo — mala Kostanjevica. Prilik za poslabšanje kovanega denarja je bilo dovolj, izkoristili so jih preveč in baš ta pojav je prinesel večkrat na dan zahtevo po zvišanju vrednosti vsakokratnih predkriznih terjatev. Ali pravniki so ostajali v 13. do 17. stoletju še vedno trdovratno pri rimskopravni teoriji, da mora upnik sprejeti pač toliko novcev od dolžnika, kolikor mu jih je ta štél, dasi so bili po notranji vred-

Osnutek pravil bolniške blagajne samostojnih trgovcev v Mariboru, ustanovljene na osnovi zakona z dne 16. julija 1892, drž. zak. štev. 202.

Gremij trgovcev v Mariboru je na zadnjem izrednem običnem zboru sklenil osnovati za svoje združnike in vse trgovce in druge podjetnike mariborske oblasti posebno bolniško blagajno. Sestavljen je za to blagajno pravila, katere priobčuje sprično dejstva, da je bolniška blagajna namenjena gospodarskim krogom vse mariborske oblasti.

§ 1. **Ime, sedež in delokrog.** Bolniška blagajna se imenuje »Bolniška blagajna samostojnih trgovcev v Mariboru«, ima svoj sedež v Mariboru, nje delokrog pa obsega celo mariborsko oblast.

§ 2. **Namen.** Namen bolniške blagajne je, da zavaruje svoje člane in njih družine s tem, da jim nudi v slučaju obolenja zdravniško pomoč in zdravila, izplačuje v primeru smrti članov svojcem pogrebno, podpira svoje člane v slučaju onemoglosti, starosti in v primeru nepredvidene nesreče po svojih razpoložljivih sredstvih in skrbi po možnosti za vdove in sirote svojih umrlih članov.

§ 3. **Članstvo.** 1. Član bolniške blagajne more postati vsak samostojen trgovec, ki je, odnosno postane član trgovskega gremija v Mariboru, nadalje vsak družabnik ali drug predstavitelj kakega v tem gremiju večlanjega podjetja, ako ni obvezen biti zavarovan po zakonu o zavarovanju delavcev.

2. Sprejemajo se tudi imetniki ali družabniki vseh obrtoma izvrševanih podjetij v področju mariborske oblasti, ki niso člani trgovskega gremija v Mariboru, toda samo do neprekoračenega 50. leta starosti. Sprejem teh članov ima blagajniški odbor pravico odkloniti, odnosno vezati njih sprejem na polvoljen izid preiskave po blagajniškem zdravniku.

3. Svojec, t. j. žene in oni otroci vseh članov, ki niso obvezni biti zavarovani po zakonu, se smatrajo kot zavarovanci, ako jih člani prijavijo in plačujejo za nje določene prispevke.

§ 4. **Pričetek članstva.** Člani se sprejemajo s 1. vsakega meseca, čim je plačana pristopnina in prva mesečna članarina, pravico do blagajniških dajatev pa pridobijo zavarovanci po preteku trimesečnega članstva.

Pristop je izvršiti potom prijavitelje, ki se dobi v blagajniški pisarni, s sledečimi podatki: a) ime in priimek, b) značaj in poklic, c) rojstni dan in kraj, d) pristojnost in e) stanovanje. V to prijavitelje v vpisati navedene podatke tudi za družinske člane. Zavarovanje samo enega dela po zakonu še nezavarovanih otrok je nedopustno, marveč je prijavitelj vse ali pa nobenega.

§ 5. **Članska legitimacija.** Vsak član prejme, ko je izvršen pristop, člansko legitimacijo in 1 izvod blagajniških pravil. Svojec ne dobe posebnih legitimacij, marveč se vpiše v legitimacijo člana.

Legitimacija služi kot dokaz članstva ter mora zavarovane, ki biva v Mariboru, v slučaju obolenja izkazati se ž njo v blagajniški pisarni, kjer dobi nakaznico za zdravnika, zdravnika, po potrebi tudi za bolnico. Člani, stanujoči izven Maribora, se imajo zglaševati v to svrhu le tedaj, ako se zdravijo pri kakem mariborskem zdravniku, sicer se imajo ravnati po zadnjem odstavku § 12.

Vse spremembe v legitimaciji vpisanih zavarovancev, zlasti vsak prirastek (rojstvo) otrok, kakor tudi odpadek (smrt itd.) zavarovanih svojcev in izpremembo naslova mora član tekom 14 dni po izpremembi javiti blagajniškemu upravitelju, da jih unese v člansko legitimacijo. Člani, stanujoči izven Maribora, morejo poslati legitimacijo v svrhu poprave po pošti.

§ 6. **Prenehanje članstva.** Članstvo preneha: a) s smrtjo člana, b) s prostovoljnim izstopom, c) ako preide član v obvezno zavarovanje po zakonu o zavarovanju delavcev

in d) v slučaju, da je član nad tri mesece v zaostanku s plačevanjem prispevkov, da jih kljub pismenemu opominu v stavljenem roku ne plača. Takega pod točko d) izključuje člana je mogoče zopet sprejeti le tedaj, ako poravnava vse do dne izključitve zaostale prispevke.

Prostovoljno izstopivšim članom je poznejši pristop zopet dovoljen, ako ni nikakih posebnih zadržkov.

S prenehanjem članstva se ukine tudi zavarovanje njegovih družinskih članov, v kolikor ne pridejo v poštev določila § 14. teh pravil.

§ 7. **Pravice in dolžnosti članov.** 1. Vsak redni član ima pravico do vseh blagajniških dajatev za sebe in sozavarovane družinske člane pod pogoji, ki jih določajo ta pravila, nadalje se sme s posvetovalno in glasovalno pravico udeleževati vseh zborovanj, katere skliče predsedstvo ter voliti in voljen biti v blagajniške odbore.

2. Vsak član ima dolžnost, da redno plačuje prispevke ob določenem času, da se drži predpisov pravil in čuva vedno in povsod interese bolniške blagajne.

§ 8. **Uprava bolniške blagajne.** Upravo bolniške blagajne vodi poseben odbor, ki obstoja iz predsednika, podpredsednika in 7 odbornikov, izmed katerih je izpolnjevati vse druge funkcije, ki bi se izkazale kot potrebne.

Vsi člani odbora imajo stanovati v Mariboru, po potrebi pa ima občni zbor pravico, kooptirati v odbor do tri nadaljnje člane iz drugih krajev mariborske oblasti, katere je vabiti k vsaki odborovi seji, niso pa obvezni se redno udeleževati odborovih sej. Za slučaj potrebe se morejo imenovati tudi zaupniki za vsak kraj, kjer ima bolniška blagajna svoje člane in ni zastopan v odboru.

Predsednik (v njegovih odsotnosti podpredsednik) podpisuje kolektivno z blagajniškim upraviteljem vse odpravke bolniške blagajne, zastopa isto na zunaj in je odgovoren za njeno poslovanje, sklicuje in vodi odbore seje in zborovanja članov, ima poročati sam ali po upravitelju na vsakoletnem običnem zboru o delovanju odbora ter o blagajniškem stanju bolniškega in podpornega sklada. Predsednik (podpredsednik) ima dalje dolžnost, vidirati vse izplačane račune, za katerih pravilnost je odgovoren.

Blagajniške posle vodi upravitelj, katerega sistemizira občni zbor, ki je za blagajniške posle soodgovoren in ima sopolpisovati vse blagajniške odpravke. Njemu dodeljuje odbor pomožna oseba, v kolikor je potrebno za opravljanje pisarniških del.

Razen tega ima bolniška blagajna svojega zaupnega zdravnika, katerega si izbere odbor za razna strokovnjaška opravila, ki ima po potrebi tudi pravico, udeleževati se s posvetovalnim glasom odborovih sej.

Za sklepčnost odborovih sej je potrebna navzočnost razen predsednika najmanj še 4 odbornikov. O sejah je voditi kratak zapisnik, katerega podpisujeta predsednik in upravitelj.

Blagajna vodi svoje knjige po pravilih enostavnega knjigovodstva ter jih zaključuje na koncu vsakega koledarskega leta. Računski zaključek ima podpisati predsednik in upravitelj ter za nadzorstvo nadzorovalni odbor.

§ 9. **Občni zbor.** 1. Predsednik ima sklicati v teku prvih treh mesecev vsakega leta redni občni zbor zavarovanih članov, izredni občni zbor pa, kadar smatra odbor to za potrebno, odnosno, ako zahteva sklicanje najmanj ena tretjina članov, v vsakem slučaju pismenim potom najmanj 8 dni pred običnim zborom z navedko kraja in časa ter dnevnega reda občnega zbora.

Redni občni zbor ima predvsem nalogo: a) da voli upravni odbor, obstoječ iz predsednika, podpredsednika in 7 odbornikov za dobo enega leta;

b) da sklepa o upravičenosti zahteve zunanjih članov za kooptiranje do treh članov iz področja mariborske oblasti v odbor in jih izvoli;

c) da voli nadzorovalni odbor, obstoječ iz predsednika in dveh članov, za dobo enega leta;

d) da sklepa o sistemiziranju blagajniškega upravitelja;

e) da sklepa o letnem poročilu in računskem zaključku ter daje upravnemu odboru razrešnico (absolutorij);

f) da sklepa o visokosti mesečnih prispevkov za člane in sozavarovane svojce;

g) da sklepa o izpremembi blagajniških pravil;

h) da sklepa o razpustu bolniške blagajne in o okolščinah razpusta;

i) da sklepa o eventualnih predlogih odbora, nadzorovalnega odbora in posameznih članov.

2. Občni zbor je sklepčen, ako je navzočih najmanj 20% članov. V slučaju, da občni zbor ob določenem času ni sklepčen, se vrši eno uro pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov.

3. Sklepi občnega zbora so veljavni, ako glasuje za nje nad polovico članov, le za sklepe o izpremembi pravil in o razpustu bolniške blagajne je potrebna tričetrtinska večina navzočih članov.

§ 10. **Nadzorstvo.** Nadzorovalni odbor bolniške blagajne nadzira vse poslovanje odbora in upravitelja ter ima izvršiti v to svrhu vsaj dvakrat na leto škrončico blagajne. O zapaženih nedostatkih poroča blagajniškemu odboru, po potrebi tudi občnemu zboru in stavlja predloge za odstranitev nedostatkov.

2. Člani nadzorovalnega odbora imajo pravico, udeleževati se sej upravnega odbora s posvetovalnim glasom, po potrebi pa ima predsednik sklicevati seje svojega odbora.

3. Nadzorovalni odbor ima podati na občnem zboru nadzorstveno poročilo in predlagati absolutorij upravnemu odboru in upravitelju.

4. Kot nadzorovalna oblast nad bolniško blagajno je pristojno v smislu § 115., lit. t obrtnega reda obrtno oblastvo v Mariboru, kateremu je predložiti vsako leto po izvršenem občnem zboru računski sklep in mu naznaniti imena novega predsednika in podpredsednika upravnega odbora ter predsednika nadzorovalnega odbora.

§ 11. **Prispevki članov in drugi dohodki.** 1. Vsak član je dolžan pri vstopu plačati pristopnino v znesku Din 20.—. Svojec so te pristojbine oproščeni.

2. Vsak član ima plačevati 1. vsakega meseca za sebe in sozavarovane žene in otroke mesečno članarino, katero določi vsakoletni redni občni zbor na podlagi blagajniškega proračuna.

Prvo leto ob ustanovitvi bolniške blagajne je plačevati: za člana Din 40.—, za ženo Din 20.— in za vsakega otroka brez razlike starosti Din 10.— mesečno. Izpremembe teh prispevkov so veljavne vedno s 1. omega meseca, ki sledi tozadnemu sklepu občnega zbora.

3. Vsak član plačuje razen tega mesečno po Din 10.— v podporni sklad, ki se vodi ločeno od bolniškega sklada. Družinski člani so tega prispevka oproščeni.

Izterjanje zaostalih pristojbin se vrši po upravnem potu.

4. Bolniška blagajna ima nadalje pravico sprejemati za svoj bolniški in podporni sklad razna darila in volila in jih porabi v ta namen, za katerega so bila določena. Ako prejme darilo ali volilo brez določbe, pripade dve tretjini podpornemu in ena tretjina bolniškemu skladu. Istotako ima blagajna pravico, prirejati razne prireditve v korist bolniškemu in podpornemu skladu.

Blagajniške preostanke je nalagati prodonosno v kakem mariborskem pupilarno varnem denarnem zavodu in je obrestni naložene glavnicne pripisovati glavnica pristojnih skladov.

§ 12. **Blagajniške dajatve.** Vsak član in sozavarovan družinski član (svojec) ima pravico do zdravniške pomoči in zdravlja za nepretrgano dobo do enega leta, nadalje do oskrbnine v kakih javni bolnici II. razreda za nepretrgano dobo do dveh mesecev, v slučaju smrti člana pa ima izplačati blagajna po predložiti pogrebna računa njegovi družini prispevek k pogrebnim stroškom do Din 1000.—.

Ako traja zdravljenje v bolnici več nego dva meseca, ima odbor pravico, v izrednih slučajih podaljšati plačevanje oskrbnine do treh mesecev. K stroškom za operacije, ki se niso izvršile v javni bolnici, prispeva bolniška blagajna največ do Din 1000.—.

V slučaju, da se zdravi zavarovanec po zdravniški odredbi v kakem sanatoriju ali drugem sličnem zdravilišču, prispeva bolniška blagajna za dobo dveh, odnosno treh mesecev v višini oskrbnine v II. razredu mariborske javne bolnice.

Izbira pogodbenih zdravnikov je prostovoljna. Ker pa plačuje bolniška blagajna zdravnike, zdravila in bolnico direktno, ima oboleli član ali svoje zahtevati v blagajniški pisarni tozadevne nakaznice z navedbo zdravnika, katerega želi. Le v slučaju, da se zdravi član v kakem sanatoriju itd., ima poravnati stroške sam in se mu povrne glasom predloženega potrdila dotičnega zavoda, kolikor časa je bil tam v oskrbi, prispevek v smislu prejšnjega odstavka.

Oni zavarovanci, ki stanujejo izven Maribora in se zdravijo pri domačih zdravnikih, imajo javiti obolenje pismeno bolniški blagajni tekom 6 dni; le v slučaju, da obiščejo kakega mariborskega zdravnika ali pridejo v mariborsko bolnico, si imajo preskrbeti v blagajniški pisarni potrebne nakaznice.

§ 13. **Podpore iz podpornega sklada.** Članom in bivšim večletnim članom, ki vsled onemoglosti in starosti ter splošnega ubožanja ne morejo izvrševati nikakega obrta ali si na drug način prislužiti za življenje potrebnih sredstev in so radi tega prišli v nezaključeno bedo, more odbor dovoliti iz podpornega sklada po potrebi in višini razpoložljivih sredstev enkratne ali trajne mesečne podpore, katere določa odbor od leta do leta, odnosno, ako poseduje bolniška blagajna zavod za onemogle člane, jih dodeliti v oskrbo tega zavoda.

§ 14. **Določila glede vdov in sirot umrlih članov.** 1. Ako umre zavarovani član in vodi žena podjetje naprej, more stopiti ona na mesto umrlega člana in se smatra samo otroke kot družinske člane.

2. Ako pa žena ne vodi več obrta in hoče sama ali z otroci ostati še naprej zavarovana, teče njih zavarovanje dalje ter ima plačevati za sebe in otroke pristojbine, določene za svojce.

3. One vdove in nepreskrbljeni otroci pa, katerim ne ostane po moževi (očetovi) smrti nikako premoženje in nimajo za življenje potrebnih sredstev, ne plačujejo v blagajno ničesar več in se imajo podpirati iz podpornega sklada po potrebi in zmnožnosti razpoložljivih sredstev, katerih visokost določa blagajniški odbor. Za delo nesposobne vdove more oddati odbor tudi v zavod za onemogle člane.

§ 15. **Razsodišče.** Morebitne spore med bolniško blagajno in zavarovanimi člani rešuje razsodišče, obstoječe iz predsednika in 6 članov.

Kot predsednik fungira vsakokratni predsednik bolniške blagajne, 3 zastopnike delegira odbor, druge 3 pa imenuje v sporu se nahajajoča stranka izmed članov bolniške blagajne.

Razsodišče sklepa z večino glasov. V slučaju pa, da je število glasov enako, odloča predsednik.

§ 16. **Razpust.** Razpust bolniške blagajne

nosti poslabšani. Posledica je bila, da so upniki ob pretekih krizah dolgove preračunavali na »zdravo valuto« in si izgovarjali svoječasno povračilo takisto v taki valuti, — torej prav tako, kakor še danes pri nas! Eno samo izjemo pa je priznala praksa za primer močnejšega poslabšanja denarne vrednosti. Pri hipotekah, danih na zemljišča, smatralo se je za potrebno, da postane hipotetni upnik — na koncu koncev takih denarnih kriz — solastnik zemljišča. Take transakcije so bile že v Grčiji izza časov 100—200 let pred Kristusom poznane, enako je Julij Cezar dovolil, da se je dolžnik oprostil dolga s tem, da je izročil upniku zemljišče po predvojni ceni. Isti izhod so dovoljevali tudi po tridesetletni vojni (l. 1618 do 1648) tako, da je zemljišče, cenjeno po predvojni vrednosti, pripalo upniku do cela ali pa vsaj upniku in dolžniku skupno.

Kriz je bilo vedno več in hujših in treba je bilo spraviti vprašanje razvedbe na nova pota. V predzadnjem letu tretje šlezjske ali t. zv. sedemletne vojne je Friderik Veliki (leta 1762) izrečno povdaril, da ne gre več dalje tako, da bi dolžniki svoje dolgove pri upnikih odpovedovali in jih plačevali v — slabšem denarju. Poka-

zal je, da tisti, ki žive le od obresti kapitalov, baš toliko izgube, kolikor dolžniki neopravičeno profitirajo. Ukazal je zato — in njegov ukaz je imel moč zakona, — da mora sleherni dolžnik, ki odpove upniku svoj dolg, plačati ga v ravno tako dobrem kovnem denarju ali pa povrniti razliko v ašiju takoj v gotovini. Če pa upnik odpove posojilo in dobi denar povrnjen v novem zlatem ali srebrnem novcu, mora dati reverz, da bo morebiti pozneje določeni ašiju med staro in novo valuto plačal dolžniku nazaj.

Francoska revolucija je imela — povsem naravno — veliko prilike popravljati obupne gospodarske razmere. L. 1798. so se odločili, da proglasijo vso cerkveno imovino za narodno last, dohodke iz prodaje te lastnine pa so vnaprej razdelili med narod v obliki — asigmatov. Sprva so bili ti asignati zamišljeni kot kreditni papirja, pa dali so jim brž ob izdaji lastnost plačilnega sredstva. Kdor je kupil državno imetje, smel je plačati z asignati. Ali kurz teh asigmatov je padal rapidno. V marcu 1796 je znašala njegova vrednost le še 0.36%, torej je bila le malo višja nego ena tretjina prvotne vrednosti. V istem mesecu so uvedli kot zakonito plačilno sredstvo »teritorialne mandate« s

prisilnim kurzom po nominalni vrednosti, kritje pa je bilo dano v državnih posestvih. Za trideset asigmatov so izdajali en mandat. V oktobru leta 1796 je vlada zopet plačevala v kovanem denarju, a mandate je čedalje bolj jemala iz prometa. Z zakonom z dne 4. februarja 1797. pa je bilo mandatom svojstvo zakonitega plačilnega sredstva odvzeto. Da je bilo treba pri vseh teh krizah, ki so pač na las podobne krizam po svetovni vojni, — poseči po uspešnih sredstvih za ureditev zasebnega kreditnega prometa, je jasno.

Najprej so izdali zakon, 13. julija 1795, ki odreja, da upniki niso dolžni predčasno sprejemati plačila dolga. Zakon z dne 23. junija 1797 pa je ukazal, da se morajo v vsakem departementu postaviti razvidnice o denarni razvedbi. To je bil prehodni korak, odločilni pa je nastopil z zakonom z dne 1. decembra 1797, ki je uredil vprašanje zvišanja denarne vrednosti tako-le: Nominalni znesek, na katerega se je glasil ta dolg, ki je nastal po letu 1790, moral se je s pomočjo prej omenjenih razvidnic preračunati v kovan denar. Mesec za tem (5. januarja 1798) je izšel zakon, ki je natančno uredil zvišavanje tirjatev glede za-

ostalih kupnin, življenjske rente, zahtevke in delitve, rodbinske in dediščinske dolgove. Da, celo v pretekle čase nazaj je posegel naslednji zakon z dne 8. maja 1798: Če se je prodajalec zemljišča obrnil na sodišče z zahtevo, da naj ono odloči, mari ga ni pri prodaji zemljišča zadela o času razvedbe asigmatov občutna škoda, smelo je sodišče prodajo razveljaviti, ako kupec ni hotel kupnino naknadno doplačati na »pravično ceno.« Ali tudi še drugod so hoteli v tedajšnjem času z zakoni popravljati — škode, ki so nastale vsled denarne krize, pa — brez posebnega uspeha. Pa kmalu so prišli do izkustva, da taki in enaki zakoniti predpisi glede zvišanja vrednosti terjatev niso bili kos dejanskemu življenju. Iz prejšnje gorečnosti popravljanja se je izcimila — popolna resignacija: »Code civil« je spravljal čisto rimsko-pravno idejo zopet do veljave; njegov čl. 1895 se glasi: Iz denarnega posojila nastala obveznost se nanaša vedno le na svoto, ki je v pogodbi številčno izražena. Ako se novčne vrste pred časom vračila po svoji vrednosti zvišajo ali padejo, mora dolžnik vrniti posojeno svoto po številu, pa samo to svoto, in sicer v novčnih vrstah, ki veljajo o času plačila. — (Dalje sledi.)

se mora izvršiti vsled sklepa občnega zbora na podstavi § 9. teh pravil. V tem slučaju pripade vse blagajniško premoženje podpor-nemu skladu za onemogle in obubožane tr-govce, katerega vodi dalje trgovski gremij v Mariboru.

V slučaju razpusta bolniške blagajne po-tom pristojne oblasti ima upravljati njeno premoženje trgovski gremij v Mariboru. Ako se tekom 5 let ne ustanovi druga bolniška blagajna z razpuščeno sličnimi nameni v Mariboru, pripade to premoženje v prejš-njem odstavku določenemu fondu.

Zveza trgovskih gremijev in zadrug za Slovenijo v Ljubljani.

Vabilo na

redni letni občni zbor

ki se vrši

v četrtek, dne 21. maja 1925 točno ob 10. uri dopoldne v dvorani Zdraviliškega doma v Rogaški Slatini s sle-dečim dnevnim redom:

1. Pozdrav in poročilo predsedstva.
2. Tajniško poročilo o delovanju Zveze v letu 1924/1925.
3. Računski zaključek za leto 1924.
4. Poročilo preglednikov računov.
5. Proračun za leto 1925 in dolo-čitev zvezne doklade.
6. Razprava o samostojnih predlo-gih gremijev in delegatov po čl. 14. zveznih pravil.
7. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se vrši po čl. 13. zveznih pravil eno uro pozneje ravnotam s istim dnevnim redom drug občni zbor, ki pa sklepa veljavno ne-glede na število navzočih članov.

Točnost in pravočasna udeležba de-legatov na občnem zboru je častna dolžnost.

Načelnik:

Ivan Jelačin ml., l. r.

Trgovina.

Namere finančne uprave glede cen to-bačnim izdelkom. Na interpelacijo po-slanca Agatonovića glede izplačila od-kupnin za tobak je minister za finance izjavil, da se je plačeval letos tobak za-radi tega cenejše, ker se je upoštevalo okrepitev dinarja v to svrhu, da se cene tobačnih izdelkov monopolske uprave v doglednem času znižajo.

Sardele. — Vsled slabega vremena se nikjer v Dalmaciji ne morejo loviti sar-dele. Tovarne, ki se bavijo s konservi-ranjem rib, ne obratujejo. Na Hvaru ima-jo še okoli 1000 sodov neprodanega bla-ga, ker so stari odjemalci iz Grške iz-ostali, novi pa ne prihajajo.

Olajšanje trgovskega potovanja v Ame-riko. V bodoče bodo dobivali potne li-ste za potovanje po Ameriki tudi trgo-vski potniki, če prav nimajo lastnih trgo-vin, vendar se bodo potna dovoljenja iz-dajala najdalje za dobo štirih mesecev. S to odredbo se bodo trgovski stiki Ame-rike z Evropo bistveno olajšali, ker je ravno rigoroznost pri izdajanju potnih dovoljenj jako oteževala razvoj trgovine med Ameriko in Evropo.

Terminske kupčije na Grškem. Grško ministrtvo financ je zaradi omejitve spe-kulacije prepovedalo terminske kupčije in postavilo trgovino z devizami pod dr-žavno kontrolo.

Londonski velesejem za volno se je letos jako slabo obnesel. Trgovci se ne spominjajo nobenega tako slabega leta v zadnjih 30 letih. Izgube presegaajo do-se danje kupčije in znašajo okoli 20 mi-lionov funtov. Posamezne firme izgube do četrt milijona funtov. Splošno se do-mneva, da so povzročile letošnje slabe kupčije lanske spekulacije. Letos so kupčije na vseh tržiščih skrajno slabe, ker se nihče ne mara zalagati za volno, kajti ni izključeno, da bodo cene še na-dalje padle. Položaj je jako nejasen. V Avstraliji, ki je glavna dobaviteljica ev-ropskih tržišč, se je par sejmov zaradi tega kratkoma odpovedalo.

Sportna razstava. Novost letošnjega velesejma bo Sportna razstava, ki bo prirejena v najširšem štilu. Da bo raz-stava čim najbolje uspela in v vsakem

oziru dosegla svoj namen, se je konsti-tuiral ožji odbor, ki bo vzel delo v svoje roke in kateremu bodo stali ob strani vsi športni krogi Slovenije. Odbor je konstituiran takole: Predsednik: dr. Sou-van Hubert, namestnik: Gorec Josip, tajnika Stanič Lavoslav, Vrančič Vladi-mir, odborniki: ing. Prelovšek, dr. Blei-weis, dr. Senekovič, Rado Hribar, An-ton Pintar in Viktor Naglas, namestnik: dr. Košiča.

Veletrgovina v Ameriki. Amerikanski indeks za veletrgovino je izkazoval kon-cem meseca marca 158.70 in koncem meseca aprila t. l. 153.18 točk.

Indeks za veletrgovino na Čehoslova-škem se je od 1034 točk v mesecu marcu znižal na 1019 točk v mesecu aprilu. Najizdatnejši padec cen izkazujejo rast-linska živila s 3.2%.

Zboljšanje posevkov v Rumuniji. Po uradnih poročilih se je stanje posevkov v Rumuniji vsled zadostne moče v zad-nju čas izdatno izboljšalo.

Opozarjamo na današnji oglas »Vza-jemne posojilnice« posebno glede trgo-vskih kreditov.

Denarstvo.

Obtok bankovcev Narodne banke. — Po stanju dne 8. t. m. je imela naša Na-rodna banka za 5730.8 milj. Din bankov-cev v obtoku. Tekom prvih osmih dni meseca maja t. l. se je obtok povečal za 59.7 milj. Din.

Carina.

Pred povišanjem carine na luksuzno blago. V zvezi s finančnim zakonom za l. 1925/26 se baje namerava carino na luksuzno blago izdatno povišati in z viš-jimi dohodki pokriti nove izdatke in iz-redne kredite.

Carinski prejemki v tretji desetini me-seca aprila t. l. V tretji desetini meseca aprila t. l. so carinarice v naši državi pobrale 58,473.680 Din carine. Največ so pobrale carinarice: v Beogradu 16 mi-lionov 9.114 Din, v Zagrebu 11,917.165 dinarjev, v Ljubljani 4,111.123 Din in v Mariboru 3,273.803 Din. Izmed carinar-nic v Sloveniji so pobrale večje zneske še carinarice na Jesenicah (505.659 Din) in na Rakeku (467.845 Din).

Davki in takse.

Občinska uvoznina v Ljubljani. Gremij trgovcev v Ljubljani naznanja, da je ge-rentski svet za oskrbovanje občinskih poslov mestne občine ljubljanske ugodil prošnji gremija glede plačevanja uvoznine za posodo, v kateri prodajajo ljub-ljanski trgovci blago odjemalcem izven Ljubljane. V bodoče bode pobiral do-hodarstveni urad uvoznino po naredbi po-krajinskega namestnika za Slovenijo z dne 21. avgusta 1922, št. 282/88, po tar. post. I. in ne po tar. pot. II. kakor se-daj. Ta olajšava velja le za rabljeno po-sodo, katero vračajo izvenljubljski od-jemalci.

Zakon o taksah in pristojbinah. Iz Beograda doznavamo, da proučeva ge-neralna direkcija posrednih davkov vse predstavitve in spomenice gospodarskih krogov za uveliranj zakona o taksah in pristojbinah in da sama uvideva potre-bo, da se nekatere ostrine v materijel-nem oziru omilijo in posamezni detajli v formalnem oziru popolnijo.

Davek na poslovni promet malih obrt-nikov. Obrtniška zbornica v Beogradu je na zadnji plenarni seji naprosila svojega častnega predsednika narodnega poslan-ca Živojinovića, da vloži interpelacijo na ministrtvo za finance zaradi preozkosrč-nega tolmačenja pojma mali obrtnik pri odmeri davka na poslovni promet, vsled česar se ta davek pobira tudi od obrtni-kov, ki so pa po zakonu kot mali obrt-niki oproščeni davka. Pripominjamo, da je v tej zadevi v ljubljanski zbornici že ponovno stavlil samostojne predloge zbor. svetnik g. Zadravec.

Znižanje davkov v Ameriki. Vlada na-merava predlagati kongresu, da zniža dohodnino za 12%, kar bi pomenilo zni-žanje tega davka v vseh Združenih dr-žavah za približno 200 milj. dolarjev.

Promet.

Prevažanje pošte. Ministrtvo za pro-met in brzojav je v sporazumu z ministrtvom pošte in brzojava odredi-lo, da se od dne 1. junija t. l. dalje pre-važa pošta za najhitrejšimi vlaki in sicer na progi Ljubljana—Zagreb—Beograd—Niš v vsaki smeri po trikrat na dan, na progi Beograd—Gjevgelija trikrat in na

progi Beograd—Subotica po dvakrat na dan.

Tarifna ugodnost za izvoz sladkorja. Službene novine z dne 14. t. m. objavl-jaajo za izvoz sladkorja sledečo tarifno obvestilo: »Ministrski svet je dne 14. marca dovolil za izvoz našega sladkorja v inozemstvo 30% popust na normalno tarifsko prevoznino. Ta ugodnost se pri-zna samo sladkornim tovarnam (Čupri-ja, Beograd, Vel. Bečkerek, Novi Vrbas, Crvenka, Osjek, Beli Manastir in Usora), ki pošiljajo sladkor v inozemstvo direktno iz tovarne z mednarodnim tovarnim listom. Omenjeno ugodnost se sme izrab-ljati samo v času od 14. marca do 1. no-vembra 1925.

Zračni promet med Dunajem in Celov-cem. Dne 17. maja t. l. je bil otvorjen zračni promet med Dunajem in Celov-cem. Zrakoplov odhaja iz Dunaja vsak torek, četrtek in soboto ob 16. uri in prihaja v Celovec ob 18. uri. Iz Celovca od-haja vsak ponedeljek, sredo in petek ob 8. uri. Vožnja za tja in nazaj stane 100 šiligov.

Iz naših organizacij.

Ogled steklarne v Zagorju. Trgovsko društvo »Merkur« opozarja udeležnike, da se vrši ogled ob vsakem vremenu. Odhod iz glavnega kolodvora v četrtek ob 7:50 zjutraj. Odbor.

Razno.

Radi praznika v četrtek, dne 21. ma-ja, odpade četrtkova številka »Trgovske-ga lista«; današnja številka obsega zato šest strani. — Uredništvo in upravništvo.

Novo poštne znamke. Ministrtvo po-šte in brzojava v zadnjem času nima na razpolago zadostnih količin poštinih znamk. Zato je pred kratkim razpisalo licitacijo za izdelavo novih znamk, ki je pa ostala brezuspešna. Licitacija se po-novno razpiše, a sedaj pod ugodnejšimi dobavnimi pogoji.

Razstava dekorativne umetnosti. — Razstava je bila sicer oficijelno otvorje-na že koncem meseca aprila t. l. Ven-dar mnogi paviljoni inozemskih držav še niso bili izgotovljeni. Tudi paviljon mesta Pariza ni bil gotov. Večina teh pa-viljonov se otvori koncem meseca maja t. l., med njimi tudi paviljon naše drža-ve. Dela za aranžma v našem paviljonu so že dovršena. Pri ureditvi paviljona naše države sodelujejo med drugim gg. zbornični tajnik dr. Pless, akad. slikar Tratnik in prof. Grebenc iz Ljubljane.

Stanovanjski zakon. — V petek dne 15. t. m. je Narodna skupščina sprejela novi stanovanjski zakon. Pred glasova-njem je podal minister dr. Grizogono o tem zakonu sledečo vladno izjavo: Vlada se zaveda, da samo s tem zakonom ne bo odpravila stanovanjske krize. Kriza bi se mogla odpraviti samo, ako se od-pravi ali vsaj izdatno omili pomanjkanje stanovanj, ki je nastalo vsled vojnih pri-lik, zaradi tega le ni vlada voljna, ampak tudi odločena, da predloži skupščini poseben zakon, s katerim hoče omogo-čiti gradbo cenenih stanovanj. V to svr-ho bo predlagala vlada one zakonske in finančne mere, katere so se v drugih dr-žavah z analognimi prilikami obnesle, ako so v skladu z našo proračunsko in obče z našo finančno močjo. — Bistvene določbe novega stanovanjskega zakona priobčimo v eni prihodnjih številki.

Nova trgovska ladja. — Atlantska plovitna tvrdka Ivo Račić je kupila te dni na Angleškem novo ladjo, ki ima 8700 brutto-register ton. Ladjo se je krstilo na ime »Vidovdan«. Nakup te ladje bo izdatno pospešil razvoj naše trgovske mornarice na Jadranskem morju.

Nemško-francoski dogovor glede kali-ja. Prej je imela Nemčija v kaliju ne-kak monopol in je poljubno diktirala ce-ne itd. Z izgubo Alzacije je pa prišlo precej kalijevih skladišč v francoske ro-ke in ima sedaj tudi Francija veliko be-sedo. Po dolgotrajnem pogajanju so skle-nili sedaj v Parizu dogovor in so nemški delegati že odptovali tja, da ga podpi-šejo. Eksport v Ameriko je sedaj končno urejen v razmerju 70 : 30; 70% pošlje Nemčija, 30% pa Francija, oziroma Al-zacija. Dalje beremo, da se bo takoj po ratifikaciji dogovora ustanovil v Holan-diji nadstrankarski sindikat, ki bo seda-nja in bodoče naročila iz inozemstva razdeljeval v istem razmerju, ki velja za Ameriko, torej 70 : 30. Tako bo delal ta sindikat sedaj za ves svet. Kupčija nem-

škega kalijevega sindikata se letos zelo ugodno razvija; v aprilu so prodali 668 tisoč metrskih stotov čistega kalija, v lanskem aprilu pa 561.000 stotov. V pr-vih štirih letošnjih mesecih so ga pro-dali 5,800.000 stotov, v istih lanskih me-secih pa samo 2,800.000. Ob sklepanju dogovora so zahtevale alžaške tvrdke za-se višjo kvoto kakor 30; pokazalo se je pa, da so svojo zmožnost precenjevale ali pa da je francoski domači konsum tako velik, da predstavlja za eksport razmeroma le majhne množine.

Podržavljenje lokalnih železnic na Če-škoslovaškem. — Češkoslovaška name-rava podržaviti vse lokalne železnice, ki so dolge 1859 km. Zakonski osnutek je že predložen in se ravno sedaj obrav-nava v senatu. Po tem osnutku prevza-me država od dne 1. januarja t. l. lo-kalne železnice z vso premično in ne-premično imovino in z vsemi aktivni in pasivi. S podržavljenjem lokalnih želez-nic se odpravi hkratu tudi lomljenje ta-rifov ob prevozu blaga s prog doseda-njih državnih železnic na proge lokalnih železnic in obratno.

Brezposelnost na Angleškem. — V angleški spodnji zbornici se je pred krat-kim razpravljalo vprašanje brezposelno-sti. Na vprašanje bivšega min. predse-dnika Lloyd Georgea, kaj namerava vlada ukreniti, da se položaj omili, je odgovo-ril minister javnih del, da je vlada že izdelala načrte za elektrarne, da na ta način vsaj postopoma omili brezposel-nost. Na Angleškem je bilo koncem me-seca aprila t. l. 1,187.000 oseb brezposel-nih.

Sviciarska urarska industrija. — V l. 1924. je Svica izvozila 14 milj. ur v vred-nosti 257 milijonov frankov. Prejšnje le-to se je izvozilo ravnotako 14 milijonov ur, a njihova vrednost je bila za 54 mi-lionov frankov nižja. Od ur, izvoženih v l. 1924., je bilo 6 milijonov niklastih žepnih ur, 2,400.000 niklastih ročnih, 1,117.000 srebrnih žepnih, 1,108.000 sre-brnih ročnih, 303.000 zlatih, 1,078.000 zlatih ročnih, 69.000 kronometrov in 244 tisoč ostalih ur.

Gozdovi na Bolgarskem. — Bolgarska ima 2,800.000 ha gozdov, to je približno 30% celotne površine. Od te površine gozdov je 20% državna, 53% občinska in samo 18% zasebna last. V Evropi imajo več gozdov nego Bolgarska samo: naša država z 40% celotne površine, Švedska z 47%, Finska z 56% in evrop-ska Rusija z 38%.

Podražitev tobaka v Franciji. — Za sanacijo državnih financ je francoski mi-nister za finance od dne 14. maja t. l. zvišal cené tobačnim izdelkom za 20 do 30%.

Promet na sueškem prekopu. — V l. 1924. je uporabilo sueški prekop 35.122 ladij; od teh je bila polovica angleških. Skupna tonaža je znašala 34,651.932. Za porabo prekopa so navedene ladje pla-čale 186,460.813 frankov pristojbin.

Ogromni dobički žitnih spekulantov v Čikagi. Ameriški poljedelski minister je objavil senzacionalno poročilo o žit-nih spekulacijah v Čikagi. Minister ugo-tavlja, da je terminska kupčija v Čikagi v rokah par oseb, od katerih sta dve naj-vplivnejši ob hosi zaslužili v celoti 22 milijonov dolarjev. Poročilo povdarja, da je tako poslovanje protizakonito, vsled česar bo vlada uporabila vsa sredstva, ki jih ji nudi zakon o terminski kupčiji, da prepreči zlorabe. Vlada namerava strožje nadzirati žitno terminsko kup-čijo.

Preživljanje v Atenah. — Po uradnih podatkih je znašala indeksna številka za preživljanje v Atenah v posameznih mesecih l. 1924 (leto 1914 = 100) v ja-nuarju 1340, v februarju 1358, v marcu 1424, v aprilu 1275, v maju 1198, v ju-niju 1206, v juliju 1206, v avgustu 1236, v septembru 1291, v oktobru 1314, v no-vembru 1334 in v decembru 1384.

Državna borza dela v Mariboru. Od 10. do 16. maja je bilo pri tej borzi dela 125 prostih mest prijavljenih, 182 oseb je iskalo službe, v 72. slučajih je borza posredovala uspešno in 24 oseb je odpo-tovalo; od 1. januarja do 16. maja pa je bilo 2452 prostih mest prijavljenih, 3933 oseb je iskalo službe, v 116 slučajih je borza posredovala uspešno in 40 oseb je odpotovalo. Pomanjkanje dela je kakor pretečeni teden: največje pri ključavni-čarjih, drvarjih, krojačih in čevljarjih; v gostilničarski stroki je pa skoraj po-manjkanje delavcev.

Dolgovi naše države.

V prilogi »Mittleuropäische Wirtschaft« podaja dunajska »Neue Freie Presse« po svojem zagrebškem poročevalcu statistiko državnih dolgov naše države. Poročilo navaja sledeče dolgove:

Zunanji dolgovi:

1. 2% loterijski dolg iz leta 1881 v znesku 33 milijonov francoskih frankov, vplačanih je 15.6 milijonov.
2. Monopolsko posojilo iz leta 1888 v znesku 10 milijonov francoskih frankov, dolga je še 8.67 milijonov.
3. 4% konv. posojilo iz leta 1895 v znesku 355,292.000 francoskih frankov, od katerih je še 264,590.500 neporavnanih.
4. 5% monopolsko posojilo iz leta 1902 v znesku 60 milijonov frankov, 46 milijonov 486.000 frankov še na dolgu.
5. 4 1/2% posojilo iz leta 1906 v znesku 95 milijonov frankov, današnji dolg je še 76,173.000 frankov.
6. 4 1/2% posojilo iz leta 1909 v znesku 150 milijonov frankov, dolga je še 94 milijonov 104.500 frankov.
7. 5% posojilo iz leta 1918 v znesku 250 milijonov frankov, dolga je še 224 milijonov 396.500 frankov.
8. Londonsko posojilo iz leta 1909 za Črnogoro v znesku 250.000 angleških funtov, dolga je 239.800 funtov.
9. Črnogorsko posojilo iz leta 1913 v znesku 8 milijonov frankov, ker še do danes ni ta dolg kakor tudi obresti vplačane, je narastel dolg na 11 milijonov 284.000 frankov.
10. Posojilo za bosansko železnico v znesku 60 milijonov zlatih kron, jugoslovanski dolg, iz tega posojila znaša sedaj 19.2 milijona zlatih kron.
11. Od Avstro-Ogrske prevzeti dolgovi v znesku 743,234.350 v papirju in 10 milijonov 202.414 zlatih kron.
12. V vojnem času v Ameriki najeto posojilo v znesku 52 milijonov dolarjev, današnji dolg skupno z še ne vplačanimi obrestmi znaša 61,587.000 dolarjev.
13. Vojni dolg Angliji v znesku 16 milijonov 544.623 frankov.
14. Vojni dolg Franciji 511,581.250 frankov.
15. Dolg za vojni material Franciji 1000 milijonov frankov.
16. Dolg za vojni material Angliji 10 milijonov 210.252 funtov.
17. 8% Bleirovo posojilo v znesku 15 milijonov 250.000 dolarjev.
18. Francosko posojilo iz leta 1924 300 milijonov frankov.

Notranji dolgovi:

1. Državni dolg Narodni banki za izvezete obligacije o vojni škodi (rentne) v znesku 1.186,367.907 Din.
 2. Državno posojilo pri Narodni banki 2.966,355.034 Din.
 3. 7% drž. invest. posojilo 500 milijonov Din.
 4. 4% agrarno posojilo za Bosno 1921 v znesku 130 milijonov Din.
 5. Avtonomni dolg v znesku 176 milijonov 657.000 Din, v pap. kronah.
 6. 2 1/2% dolg kot odškodnina za vojno škodo privatnim osebam v Srbiji in Črnogori, približno 4 milijarde Din.
- Skupni notranji dolg znaša torej 8 milijard 826,889.941 Din.
- Zunanji dolg po današnjem kurzu 22.1 milijard Din, skupni dolgovi torej skoro 31 milijard Din.
- Glede dolgov za vojni material, katerega je predvojna Srbija dobila od zaveznikov, smatra sedanja vlada, da so vsled napačnih kalkulacij previsoko preračunjeni.
- O tekočih dolgovih ni nikakega natančnega poročila.

Ljubljanska borza.
Ponedeljek 18. maja 1925.

Blago: Remeljni in polremeljni, monte, 60/60, 38/78, 78/78, 98/98, 120/120, 4 m dolž., 98/98, 120/120, 5 m dolž., vezani, fco meja, 11 vag. den. 630, bl. 630, zaklj. 630; trami monte, 8/8 do 13/16, 4 in 5 m dolž., fco meja, 14 vag. den. 410, bl. 410, zaklj. 410; madrieri smrekovi, 17x110, 20x110, 4 m dolž., fco meja, 3 vag. den. 650, bl. 650, zaklj. 650; trami, 8/8, 8/11, 11/11, 11/13, 13/16, 13/19, 16/16, fco meja, 3 vag. den. 400, bl. 400, zaklj. 400; bukove parjene deske, I. in II. vrsta, 27 m, 38 mm, od 2 m dolž., od 15 cm širine naprej, fco Postojna, 1 vag. den. 1123, bl. 1123, zaklj. 1123; pšenica Rosafé, 80 kg, rinfusa, promptna, par. Ljubljana den. 450, bl. 490; pšenica avstralska, rinfusa, promptna, par. Ljubljana bl. 485; pšenica Hard Winter 2, rinfusa, promptna, par. Ljubljana den. 465, bl. 500; otrobi pšenični, drob., par. Ljubljana bl. 190; koroza, dob. maj. junij, par. Postojna, neocar. bl. 260; rž, Canada, Western 2, dob. junij, fco Ljubljana bl. 460; Ječmen 57/59 kg, fco maked. postaja bl. 300; ječmen pivovarski, fco vagon Ljubljana bl. 390; krompir beli, fco dolejnjska postaja bl. 125; krompir rumeni, fco štajerska postaja bl. 115; krompir ru-dečkast, fco štajerska postaja bl. 135; bučne peške, zdrave, suhe, rešetane, juta vreče, cg. 50 kg bl. 875.

Vrednote: 7% investicijsko posojilo iz leta 1921 den. 61, bl. 63; Loterijska 2 1/2% državna renta za vojno škodo den. 178; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 204; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 225, bl. 260; Merkantilna banka, Kočevje den. 110, bl. 124; Prva hrvatska štedionica, Zagreb den. 805, bl. 812; Kreditni zavod za trgovino in industrijo, Ljubljana den. 190, bl. 200; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana bl. 134; Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana den. 385; Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana den. 110, bl. 120; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 265, bl. 280; 4 1/2% kom. zadolžnice Kranjske deželne banke den. 20, bl. 20, zaklj. 20.

Tržna poročila.

Mariborski trg dne 16. maja. Vkljub precejšnji vročini (+ 20°) so slaninarji pripeljali 31 vozov na trg in so prodajali svinjsko meso in slanino po 20 do 30, drob pa po 20 dinarjev kg; domači mesarji so znižali malo cene in sicer so prodajali govedino po 15 do 17.50, teletino in svinjino pa po 17.50 do 20 Din kg. Cene klobasam so pa kljub temu ostale dosedanje. — Perutnine je bilo okoli 800 komadov. Cene so bile piščancem 20 do 25 Din za par, kokošem 25 do 50, gosem in racam 60 do 80, puranom po 80 do 125 Din komad. — Domači zajčki so se prodajali po 10 do 50, kozlički po 50 do

75 Din komad. Kozlički se vsakokrat v kratkem času prodajo, čeravno se prodajali in kupci potezajo za cene. — Krompir, zelenjava, sadje in druga živila. Ker se bliža čas novemu krompirju, so cene poskočile. To pot so ga že prodajali po 10.50 do 12.50 Din mernik (7 1/2 kg) oziroma na drobno po 2 Din kg. Tudi kumare, ki so se začele pred dvema dnevi prodajati, so drage, namreč po 18 do 20 dinarjev kg oziroma po 10 Din komad. Drugače pa so bile cene čebuli 5, česnju 15 do 20, kislemu zelju 3.50, kisli repi 1.50 do 2, solati 4 do 5, jabolkom 3 do 8, posušeniim slivam 16 do 18 dinarjev kg. Črešnje so se prodajale v sredo 13. t. m. po 35, v soboto 16. t. m. pa že po 30 Din kg — toda kupujejo se malo. Surovo maslo je bilo po 46, kuhano po 54 Din kg. Jajca so se prodajale po 0.75, pomaranče po 1 do 3.50 in limone po 0.50 do 1 dinar komad. — Lončena in lesena roba na Mariborskem trgu. Bilo jo je precej in se je prodajala po 0.50 do 100 Din komad. Leseni stoli so stali 50 do 75, lesene vile po 15 do 20, lesene grablje po 15 do 25 dinarjev komad. Brezove metle 2 do 5 Din komad, koruzna slama pa 30 dinarjev vreča.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo so kmetje pripeljali 4 vozove sena in 6 vozov slame, v soboto pa 15 vozov sena, 3 vozove otave in 12 vozov slame na trg. Cene so bile senu 55 do 87.50, otavi 60 do 75 in slami 45 do 60 dinarjev za 100 kg. — Slama se je prodajala tudi po snopih (škopah) in sicer po 2 do 2.50 Din komad. — Proda se pa skoro vsakokrat vse.

STATISTIKA O NAŠI ZUNANJI TRGOVINI L. 1924.

Uvoz.

Leta 1924 je znašal uvoz tujega blaga v Jugoslavijo 1.016,390.000 kilogramov, 1,660.000 kosov in 210.000 kubičnih metrov v vrednosti 8.221,743.552 dinarjev. Udeležba raznih držav je bila sledeča:

	Dinarjev	%
Italija	1.687,588.181	20.52
Češkoslovaška	1.649,780.340	20.07
Avstrija	1.625,811.879	19.77
Anglija	874,441.631	10.67
Nemčija	682,123.082	8.30
Zedinjene države	320,877.209	3.90
Francija	276,374.627	3.36
Grška	265,446.761	3.32
Ogrska	238,254.975	2.90
Rumunija	183,060.884	2.23
Indija	78,599.010	0.95
Holandska	78,994.963	0.90
Švica	62,942.938	0.77
Belgija	38,320.075	0.48
Poljska	38,261.372	0.47

Vse druge države so uvozile manj kakor za 10 milijonov dinarjev.

Prvi trije uvozniki so nam poslali tri petine vsega uvoza (60.36%), prvi pet pa štiri petine (79.33%). Vidimo hudo

uvozno konkurenco med Italijo, Češkoslovaško in Avstrijo. Kakor pri izvozu je bila tudi pri uvozu lani Italija na prvem mestu; Češkoslovaška je bila pred tremi leti še na petem mestu, se je brž povzpela in je prekosila lani tudi svojo najhujšo tekmovalko Avstrijo, za 0.30%. Napram letu 1923 se je uvoz znižal za skoraj 88 milijonov dinarjev; ker se je ob enem izvoz zvišal za 1490 milijonov, je slika obeh let čisto drugačna: leta 1923 je bil eksport 97% importa, leta 1924 pa 116%, lanska bilanca torej precej aktivna.

Glavni predmeti lanskega uvoza so bili ti-le: **bombaževе tkanine** v vrednosti 1504.7 milijonov dinarjev = 18% importa, nato **pavola** s 414.7 milijonov = 5%, skupaj bombaževо blago 23% ali skoraj ena četrtina; nato **volnene tkanine** 7% importa ali 583.8 milijonov dinarjev; vseh teh treh okoli 30% importa; **železnina** 309.7, **stroji in aparati** 267.5, **sladkor** brez razlike 222.8, **kava** (surova) 221 itd.

Italija je importirala: **bombaževih tkanin** za 604 milijone dinarjev, **volnenih tkanin** za 176, pavole za 170, torej samo tekstilij za 950 milijonov = 56% njenege importa, riža nam je poslala za 95 milijonov dinarjev, moke vseh vrst za 91, surovega usnja za 43 itd.

Češkoslovaška je importirala: **bombaževih tkanin** za 481 milijonov, **volnenih** za 197, skupaj za 651 milijonov dinarjev = 40% njenega importa; nadalje **sladkorja** za 157 milijonov, **železnih fabrikatov** za 68 milijonov, lanu in konopnine za 57, stekla za ogledala in okna 45 itd.

Avstrija je importirala: **bombaževih tkanin** za 170 milijonov, **železnih fabrikatov** za 146, strojev in aparatov za 68, **volnenih tkanin** za 66, surovega in napol izdelanega železa za 56, usnja za 53 itd.

Tudi druge države so nas zalagale s tekstilijami; Anglija s surovo kavo itd. Znaki kažejo, da bo trgovska bilanca letos v še večji meri aktivna.

Najboljši šivalni stroji in kolesa so edino le

Josip Petelinc-a

znanka

GRITZNER, PHÖNIX in ADLER

za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika

Posk v vozenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila

Na veliko. Telefon 913 Na malo.

Dobava, prodaja.

Zidarska in kamnoseška dela pri zgradbi kurilnice na postaji Novi Sad se bodo oddala potom ofertalne licitacije pri direkciji državnih železnic v Subotici dne 13. junija t. l.

Dobave. Direkcija državnih rudarskih preduzeća v Sarajevu sprejema do 30. maja t. l. ponudbe glede dobave železa ter glede dobave tračnic. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 12. junija t. l. pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave 43,000.000 okroglih belih spojnic; pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave jermenov; pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave loja ter glede dobave 500 vagonov drv. — Dne 13. junija t. l. pri direkciji državnih železnic v Subotici glede dobave bele kovine, glede dobave bele pločevine ter glede dobave injektorjev.

Predmetni oglasi s natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

TISKARNA „MERKUR“

TRG. IND. D. D.

Tiska knjige, pravila, cenike, račune, letake, časopise, lepake, brošure, posetnice in razglednice. Izvršuje vsakovrsne trgovske kakor tudi vse druge uradne tiskovine. Lastna knjigovoznica.

LJUBLJANA - SIMON GREGORČIČEVA UL. 13. - TELEFON 552

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj
STOEWER RECORD
 Vrhunec finomehanike.
 Zastovstvo:
 Ludovik Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/L.
 Originalne potrebščine za Opalograph (Fixat, Preservat).

Josip Petelinc, Ljubljana
 Na veliko! (bila Preizmova sponzorka) ob vodi - Na malo!
 Priporočila potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje,
 modno blago, pletenine, šepse robe, kčelke, sukane, toaletno blago.
 Telefon 915

Ljubljančanom v vednosti!

Uljudno naznanjam, da je nekdanja znana gostilna pri Čončku — sedaj pod imenom

„Gostilna pri Kmetu“

popolnoma prenovljena in razširjena. Poleg hiše sem uredil velik vrt in poseben prostor za balincanje na travniku. — Vodim priznano dobro kuhinjo in točim pristna domača in štajerska vina.

Sveža perutnina vsak čas na razpolago.

Priporočam se cenjenim znancem in prijateljem iz Ljubljane in domačinom za prijazen obisk.

Fran Kmet, Spodnja Šiška,
 Celovška cesta št. 75.

Veletrgovina

A. SARABON

Ljubljana

priporočila

Špicerijsko blago

raznoverstno žganje

moke in

deležne pridelke

raznoverstno

rudninsko vodo

lastna pražarna za

kave in mlin za di-

šave s električnim

obratom.

CELENI NA RAZPOLAGU!

Veletrgovina
 kolonijalne in
 špicerijske robe

Ivan Jelacčin
 Ljubljana

Zaloga
 sveže pražene
 kave, mletih dišav
 in rudninske vode

Točna
 in solidna postrežba!
 Zahtevajte cenik!

ESENCI

za rum, konjak, likerje in žganje

Ekstrakti in arome

za nealkoholne pijače vseh vrst

Koncentrirani sadni eteri

za aromatiziranje kan-

ditov in sladčič

PRAVI MALINOVEC

Sadni grog (Punsch)

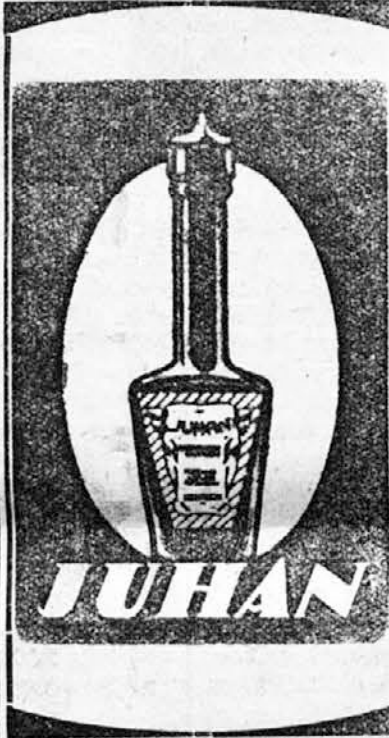
= Limonov sok =

priporočila:

Srečko Potnik in drug

Ljubljana, Metelkova ul 13

!! Zahtevajte cenike !!

JUHANA
 dreto in vse vrste vrvarskih izdelkov ter v to stroko spadajoče blago dobile v skladišču „KONOPJUTA“ Ljubljana Gosposvetska 2

Spago

Vzajemna posojilnica

Poštno ček. rač. št. 11.165.

Telefon št. 412.

v Ljubljani, na Miklošičevi cesti
 poleg hotela „UNION“, v lastni palači

dovoljuje:

trgovske kredite v tekočem računu proti zelo nizkemu obrestovanju, sprejema cesije in daje posojila na varne račune, proti poroštvu, vključni na posestva i. t. d. Obrestil in pogoji najugodnejši.

Vežane hranilne vloge obrestuje po dogovoru. Hranilne knjižice drugih zavodov sprejme kot gotovino. Obrestovanje se torej ne prekine. Varnost: Rezervni fond, deleži članov, ki jamčijo še z enkratno deležno vsoto, lastna palača, obširna druga posestva v tu- in inozemstvu, hotel „Union“ itd. itd.

Zaloga
 moškega perila

tovarne „TRIGLAV“

Ljubljana

nasproti hotela „Štrukelj“

Teodor Kori

Ljubljana, Poljanoka cesta št. 3
 Krovca, stavbni, gontarijski in okrasni klepar. Instalacije vodo-

vedov
 Naprava strelovodov. - Kopalnice in klosetne naprave.
 Izdelevanje posod iz pločevine za hranje, barvo, lak in med vsake velikosti, kupači, tudi posod (skale) za konzerve.

WINOCET

tovarna

vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nuditi

: najfinejši in najokusnejši :
 namizni kis iz pristnega vina.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Širite in naročajte „TRGOVSKI LIST“!

Prva žebljarska in železobitna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Telefon interurban: Podnart 2.

Žebli za normalne in ozkotirne železnice

Žebli za ladje, črni ali pocinkani

Žebli za zgradbo, los itd.

Žebli za čevlje

Spojke za odre in prage

Spojke za ladje in splave

Železne brane

Zobje za brane

Ključke za podobne, zid, cevi, žlebove itd.

Vijaki z maticami

Podložne pločice

Matice

Zakovice za tenderje, kotle, mostove,

sode, pločevino, kolesa itd.

Vijačni čepi

Verige

Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in risbah najceneje. Prodaja se samo na debelo trgovcem.

Ilustrovani ceniki na razpolago.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Ustanovljena 1900.

Ljubljana, Dunajska c. (v lastni hiši)

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst. AGENCIJA: Logatec.

Delniška glavnica Din 50.000.000—
 Skupne rezerve nad Din 10.000.000—

Poštni ček. račun Ljubljana 10.509
 Brzjavni naslov: Banka Ljubljana
 Tel. številke: 261, 413, 502, 503, 504.

Se priporočila za vse v bančno stroko spadajoča dela.